

SİĞİRLARDA TIRNAK KESİMİ

Dr. Sencer TÜMER

GEREKLİ ALET VE EKİPMANLAR

Tırnak kesiminde değişik tipte birçok alet kullanılabilir (Resim 1). Tırnaktaki fazlalıkları kabaca ortadan kaldırmak için; büyük tırnak makası, tırnak kerpeteni, ağız sağa veya sola dönük suntırıç, keski, tahta tokmak ve tırnağın üzerine yerleştirileceği tahta takoz, daha ince kesim ve düzeltme işleri ile yarık ve çatlakları kazıyıp uzaklaştırmak için ise; ağız sağa veya sola dönük tırnak bıçağı (renet), tırnak törpüsü ve avuç içi taşlama aleti (küçük ve hafif tipte) gibi aletler kullanılır. Burada kişisel tercih de önemli olup, tüm aletler uygun çalışma düzeninde, bakımlı, bilenmiş ve keskin vaziyette bulundurulmalıdır.

Resim 1. Tırnak kesiminde kullanılan bazı alet ve ekipmanlar
a) Tırnak keski, b) Tırnak bıçağı-renet, c) Tokmak, d) Törpü
e) Suntırıç, f) Avuç içi taşlama cihazı, g) Tırnak kerpeteni
h ve i) Tırnak makası

HAYVANIN KESİM ÖNCESİ SABİTLENMESİ

Tırnak kesiminin emniyetli bir şekilde yapılabilmesi için hayvanın sabitlenerek hareketsiz bırakılması zorunludur. Bu işlem için;

- Durakta bağlı olan hayvanın arka ayağının bağlanarak kaldırılması.
- Tendon sıkıştırıcı aletlerle tendonların sıkılarak hayvanın ayağını kaldırmasının sağlanması.
- Hayvanın arka bacağına önden yanaşarak, bacağıımızı hayvana dayayıp ani hareketle mahmuzlardan kavrayarak ayağın kaldırılması.
- Arka ayağın bağlanıp yukarı atılacak bir ip ile kaldırılarak, ayağın belirli bir yükseklikte tutulan demir boru veya yuvarlak tahta kalas üzerine konularak bağlanması.

- Rueff yöntemi, Burley yöntemi veya bel ve diz bağından oluşan Türk yöntemi gibi çeşitli bağlama yöntemleri ile hayvanın bağlanarak yatırılması mümkünse de, bu konuda en güvenilir, rahat ve kolay yöntem tırnak kesimi için özel bir tırnak kesim sehпасı (hayvan sabitleme ekipmanı) kullanmaktır (Resim 2).

Hayvan sabitleme ekipmanı; tırnağı kesilecek hayvanın karın altından hafifçe kaldırılarak hareketsiz bırakılmasına ve başın önden bağlanarak veya sıkıştırılarak hayvanın geriye doğru hareketinin önlenmesine olanak verir. Bundan sonra, kesim sırasına göre, hayvanın arka ayakları teker teker arkadaki boruya, ön ayakları da gerektiğinde yanlardaki dönerli tahta sehpalara bağlanarak rahat ve emniyetli bir şekilde kesim yapılabilir.

Boğa ve benzeri iri cüsseli ve huysuz bazı hayvanlara tırnak kesimi öncesi sakinleştirici bir ilaç verilmesi de tavsiye edilmektedir. Ancak yakın gebe ineklere bu ilaçlar verilmemelidir.

Hayvan sabitlendikten sonra tırnak kesim işine başlanılabilir.

Resim 2. Hayvan sabitleme ve tırnak kesim sehпасı.

TIRNAK KESİMİ

Bir tırnak kesim programına başlamadan önce özellikle inek ve düvelerin hepsinin tırnakları gözden geçirilip, acil kesim gereksinimi olanlara öncelik verilerek kesim programına başlanılmalıdır. Kesime başlamadan önce gerekiyorsa hayvanın tırnağı yıkanarak temizlenir. Düz bir zemin üzerinde hayvanın duruş ve yürüyüşü kontrol edilir. Bu şekilde hayvanın yürüyüşüne bakarak nasıl bir düzeltici kesim yapılması gerektiğine karar verilir.

Tırnak kesimine arka ayaklarda iç tırnaktan, ön ayaklarda ise dış tırnaktan başlanmalıdır.

Aşırı uzun ve kalın bir tırnağın kesimi, tırnak ucu ve duvarının aşırı uzamış bölümlerinin tırnak kerpeteni veya tırnak makası ile kesilip atılması ile başlar. Tırnak uzunluğu arzu edilen tırnak büyüklüğüne uygun (7,5 cm kadar) ve ineğin vücut ölçüleri ile de orantılı olmalıdır. Bu en kritik ölçü ve kesimdir. Çok derin kesimleri

önlemek için küçük parçalar halinde kesim tercih edilmelidir. Aşırı kesim canlı doku olan koryuma zarar verir. Çok kesmektense biraz uzun bırakmak daha iyidir. Kesimde kan akıtılmamalıdır. Kesim sırasında eğer canlı doku ortaya çıkarsa incinip kanayabilir, bu durum sağlıklı olmayan tırnaklarda enfeksiyon riski de oluşturabilir. Tırnak uçlarının kesimi için bazen ayak tahta bir kütük üzerine yerleştirilir, tırnak keski (iskarpela) ve tahta tokmak yardımıyla kesim yapılır.

Resim 3. Tekerlekli tırnak kesim sehpası.

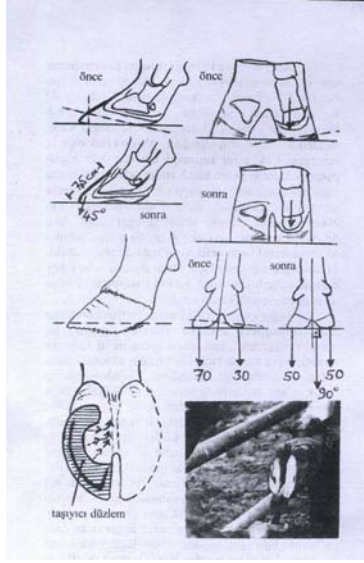
Daha sonra tırnak tabanına geçilerek buradaki aşırı kalınlaşmış dokunun kesimine geçilir. Bu işlemler; ökçeden tırnak ucuna doğru meyil verilerek suntıraç veya tırnak bıçağı ile ayağın altındaki fazla dokunun alınması ile gerçekleşir. Ökçeden başlayıp tırnak ucuna doğru fazla kazınırsa geride kalan ökçe kısmı korunmuş olur. Kesimde hedef; eşit seviyede, dengeli ve uygun şekil verilmiş bir tırnak olmalıdır. Koryumu korumak için en az 5-7 mm kadar taban bırakılmalıdır. Tırnak tabanının iç (axial) bölümü parmaklar arasına doğru hafif meyil verilerek kesilir. Daha sonra iç (medial) tırnağı rehber alarak dış (lateral) tırnak da aynı uzunlukta kesilir. Sonraki aşamada ökçeler dengelenerek aynı seviyeye getirilir. Dış tırnakta hastalık varsa, bu tırnak iç tırnaktan daha az kesilmelidir. Dış tırnakta taban ülseri veya beyaz çizgi hastalığı varsa ökçeden biraz alınması dış tırnağı dinlendirecek ve iyileşmesine yardımcı olacaktır. Bu durum bazen sağlıklı tırnak üzerine ortopedik tahta takoz uygulanmasını gerektirir. Bu amaçla üretilmiş ortopedik tahta takozlar yine bu iş için üretilen özel yapıştırıcıları (methyilmethacrylate, v.b.) ile tırnağa yapıştırılır. Takoz büyüklüğü tırnağa uygun olmalıdır. Tabanın yontulmasında beyaz çizginin ortaya çıkması bize artık durmamız gerektiğini belirten bir göstergedir. Beyaz çizgiye yakın bölgede ortaya çıkacak olası kızarıklıklar kesimde aşırıya kaçtığıımızın işaretidir.

Eğer tırnak, oransız bir yapıda ise düzelinceye kadar üç ayda bir, ancak küçük bölümler halinde kesim yapılmalıdır. Bu, kan damarlarının ayağın iç bölümünden geri çekilmesi için zaman kazandıracak ve bir sonraki kesimin yapılmasına olanak sağlayacaktır.

Kesimde; her iki tırnağın dayanma düzlemi incik eksenine dik ve tek bir düzlem olacak ve her iki tırnağa eşit miktarda ağırlık binecek şekilde bir biçimlendirme yapılmalıdır.

Laminitis gibi bazı tırnak hastalıklarının yarattığı lezyonlar kimi hayvanlarda kesim öncesi görülmediği halde tırnağın kesimi ile beraber ortaya çıkabilir. Bu

durumda, sık aralıklarla yapılacak düzeltici kesimlerle birlikte, veteriner tavsiyesi ile gerekli ilaçlar kullanılarak tedaviye başlanmalıdır.

Şekil 1. Tırnaklarda yapılacak değişik düzeltici kesimler.

Ayrıca, ciddi ayak hastalık ve sorunlarında ayağın üzerine 5-10 cm enindeki sargı bezleri ile bandaj yapılıp, daha sonra bandajı korumak için üzerine kalın plastik torba benzeri bir kılıf geçirilebilir. Bu gibi sorunlu tırnaklar için üretilmiş, ayakkabı benzeri, tırnak koruyucu kılıfları da vardır.

Tırnak tabanı kesim sonrası pürüzlü bırakılmamalı, tırnak törpüsü veya küçük bir avuç içi taşlama aleti yardımıyla düzeltilmelidir. Kesim sırasında kanama olması halinde söz konusu bölgeye tentürdiyot, uygun bir dezenfektan veya ardıç katranı sürülmelidir. Özellikle kuruyunca bir film tabaka oluşturan bazı ticari dezenfektanların tırnak kesiminden sonra uygulanmasında yarar vardır.

Tırnak kesimi, hayvanda bir stres yaratıp, kesimden sonra sütün azalmasına neden olabileceği için kesim işleri daha çok laktasyonun son aylarında, doğumdan 3-6 hafta önce yapılmalıdır. Bu, laktasyonun ilk dönemlerinde tırnakların oldukça iyi durumda olmasını sağlar. Ancak, yakın gebe ineklerin tırnakları yatırma ve aşırı fiziki zorlamalarla kesilmeye çalışılmamalıdır. Aksi halde düşükler görülebilir. Bir sonraki kesim, laktasyonun 110. gününde yapılır, uzayan laktasyonlarda ise, her 120-150 günde bir kesim yapılmalıdır.

Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü	
P.K. 9 Menemen 35661 İZMİR	
Telefon	: (0232) 846 13 31 (5 hat)
Faks	: (0232) 846 11 07
E-posta	: etae@aari.gov.tr
Elektronik ağ	: www.aari.gov.tr

© ETAE Matbaası – 2003